

CEBİMİZDEKİ EL

**Esfender
Korkmaz**

esfender@esfenderkorkmaz.com.tr

Reel sektörde alarm

İstanbul Sanayi Odası ilk beş yüz büyük sanayi kuruluşunu açıkladı. Bütün göstergeler büyük firmaların zora girdiğini gösteriyor.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırması ilk kez 1968 yılında "100 Büyük Firma" olarak kamuoyuna açıklanmıştır. Aşamalı olarak bu sayı artırılmış ve 1981 yılında ise 500 kuruluşu çıkarılmıştır. ISO'nun bu araştırması aynı zamanda ekonomik konjonktürün hangi durumda olduğunu da gösterir.

ISO 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU

	2017	2018
FINANSMAN GİDERLERİ / FAALİYET KARI	49,8	88,9
BÜYÜME (YÜZDE)	9,1	1,1
KAR EDEN ŞİRKET SAYISI	422	381
ZARAR EDEN ŞİRKET SAYISI	78	119
FINANŞAL GÖSTERGELER İÇİNDE BORÇLARIN PAYI (YÜZDE)	62,9	67
ÖZKAYNAKLARIN PAYI (YÜZDE)	37,1	33

Sorunların başında faaliyet karlarının yüzde 88,9'unun finansmana gitmesidir. Bu pay 2017 yılında daha düşük yüzde 49,8 oranında idi. Karların finansmana gitmesi, firmaların yatırım için kaynak yaratmasını engelliyor.

İlk 500 sanayi şirketinin büyüme oranı 2017 yılında yüzde 9,1 iken 2018 yılında yüzde 1,1'e geriledi. Aslında 2018 yılında tüm sanayi sektöründe büyüme eğilimi düşmeye başlamış ve son çeyrekte yüzde 0,1 olmuştur. 2019 ilk çeyreğinde küçülme olacaktır.

Paralel olarak bu eğilim, 500 büyük işletme içinde zarar eden şirket sayısının artmasına ve özkaynak oranının da gerilemesine neden olmuştur.

Türkiye 1994, 2001 ve 2009 krizlerini yaşadı. Hepsi de finansal kaynaklı idi. Krizden bir yıl sonra GSYH da büyüme devam etti. Bu defa ise farklı olarak reel sektör daralmaya başladı. Aşağıdaki tabloda, 2018 yılı ile 2019 yılı reel sektör verileri yer alıyor.

REEL SEKTÖR

	2017	2018
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (MART)	120,7	115,0
İMALAT SANAYİ KAPASİTE KULLANIM ORANI (MAYIS-NİSAN)	76,3	75,0
REEL KEŞİM GÜVEN ENDEKSİ (MAYIS)	106,7	94,7
DEVREDEN KDV (MİLYAR TL)	6,2	9,7

Son bir yılda, sanayi üretim endeksi düştü, imalat sanayi kapasite kullanım oranı daraldı, reel kesim güven endeksi güven sınırının altına indi.

Bu şartlarda sanayide düşük kapasiteden dolayı üretim maliyetleri daha yüksek oldu ve enflasyona yansıdı. Ayrıca reel sektörün daralması 2019 yılında GSYH'nın da daralmasına neden olacaktır.

Dahası; reel sektörde riskler arttı;

Dalgalı kur politikası nedeni ile ve siyasi iktidarın sıcak paraya yol vermesi sonucu 2007 yılında TL kuru yüzde 26 daha değerli idi ve bu nedenle üretimde ithal aramalı ve hammaddenin payı arttı. Bu gün tersine TL yüzde 30 oranında daha düşüktür. Bu nedenle bu defa da ithalatın finansman maliyeti arttı ve zorlaştı. İthal malların pahalı hale geldi. Bu durum üretim maliyetlerini artırdı ve üretimin düşmesine yol açtı.

Çözüm; kur politikasını değiştirmek, daha görünür bir kur politikasına dönmek ve ithal aramalı ve hammaddenin sektöründe ithal ikameci politika uygulamaktır.

Özel sektörün bir yıl içinde 60,4 milyar dolar dış borç çevirmesi gerekir. 5 yıllık Türkiye tahvillerinin uluslararası piyasalarda iflas risk primini gösteren CDS oranı, 500 baz puanı geçmiştir. Bu yüksek risk demektir ve dış borçların çevrilmesini zorlaştırmaktadır.

Çözüm; Kısa vadede Tek çözüm IMF'ye gitmek ve taze döviz bulmaktır. Orta ve uzun vadede istikrar programı yapmaktır.

Öte yandan Reel sektörün güveni de düşmüştür. Güven kaybı ekonomide iç dinamiklerin körleşmesine neden olur ve krizden çıkış uzar. Yatırım isteği azalır.

Çözüm; Siyasi popülizmden uzak durmak, hukuki ve demokratik altyapı temelini yeniden ve daha sağlam yapmaktır.